

Нікітенко О.С., студент гр. ПР-144 юридичного факультету ННІ права і соціальних технологій *ЧНТУ*

Козинець О.Г., к.і.н., доцент, зав. кафедри теорії та історії держави і права, конституційного права юридичного факультету ННІ права і соціальних технологій *ЧНТУ*

БОРОТЬБА КУБІНСЬКОГО НАРОДУ ЗА РОЗБУДОВУ ВЛАСНОЇ ДЕРЖАВИ НА МЕЖІ ХІХ – ХХ СТ.

На сучасному етапі політичного та соціально-економічного розвитку нашої держави актуальним і вкрай необхідним стає підвищення рівня державно-правової свідомості як частини самосвідомості народу. Без глибокого осмислення та врахування політичного досвіду побудови зарубіжних держав, їх моделей влади, принципів політичної, правової діяльності не можливо творити нову українську державу.

До таких держав з особливостями розбудови власної державності відноситься невелика острівна держава – Куба, розташована на найбільшому однойменному острові Куба та прилеглих островах у Карибському морі. Куба – країна з найбільшою кількістю населення в Карибському басейні і має специфічну культуру, яка виникла в результаті злиття багатьох народів і цивілізацій [1, с.73].

Насьогодні республіка Куба – одна з небагатьох соціалістичних країн світу. Вона має однопартійну систему, де влада зосереджена в руках комуністичної партії на чолі з Раулем Кастро. Але на межі ХІХ – ХХ ст. – це була держава де відбувалися бурхливі події, які привели до звільнення від колоніальної залежності.

Історія Кубинської республіки розпочинається з 20 травня 1902 р., з дня вступу на пост президента Т. Естради Пальми, а її виникнення пов'язане з боротьбою кубинців, що розпочалася ще у 1808 р. з іспанськими колонізаторами, коли Куба вперше отримала право обирати депутатів в іспанські Кортеси. Наступний крок у боротьбі кубинського народу проти іспанського поневолення розпочався у другій половині ХІХ ст. США, які були зацікавлені у витісненні іспанців із країн карибського басейну, прийняли активну участь у кубинсько-іспанській боротьбі й фактично втрутилися у внутрішні справи Куби, нав'язавши останній не вигідні їй договори та фактично перетворивши в американську колонію [2, с.196].

Так, з 1868 р. розпочалися збройні сутички між патріотами та іспанцями. До к. ХІХ ст. вони відбувалися з різною інтенсивністю, мали місце навіть мирні договори, які – одні приймали та підписували, інші – ні й розпочинали згуртовувати навколо себе прихильників. Запекла боротьба пішла на спад після підписання наприкінці 1898 р. Паризького мирного договору. Відповідно до його умов Іспанія відмовилася від Куби, Пуерто-Ріко та інших колоній в Америці, а також від Філіппінських та інших островів у Тихому океані на користь США. Паризький договір був підписаний Іспанією та Сполученими Штатами без участі Куби, що з очевидністю розкриває справжні наміри американців у цій війні, а саме перешкодити кубинцям виграти війну за незалежність.

З метою подальшого закріплення Куби у сфері власних інтересів американський Конгрес прийняв, а Президент США затвердив поправки, які відомі в історії під назвою «поправки Платта». В них відзначалося, що влада на острові Куба буде передана Сполученими Штатами кубинському уряду, який буде утворений відповідно до Конституції, де в якості її складової частини чи доданих правил визначаються майбутні відносини Сполучених Штатів з Кубою.

Відзначимо, що «поправки Платта» фактично ліквідували незалежність Куби, перетворивши її в американський придаток. Згідно цих «поправок», Сполучені Штати зберігали за собою право втручатися у внутрішні справи Куби в будь-який момент, коли вони вважатимуть це за доцільне.

Також, відповідно до «поправок Платта» Куба була змушена підписати з США спеціальний договір про передачу останній в оренду військово-морської бази в Гуантанамо, яка залишається в руках США й по теперішній час.

На момент утворення Кубинської республіки кількість її населення становила 1 млн. 573 тис. чоловік. Так, у Гавані налічувалося 236 тис. осіб, у Сантьяго-де-Куба – 43 тис., в Матансас – 36 тис., в Сьєнфугос – 30 тис., в Карденас – 22 тис.

За етнічно-расовим складом населення Кубинської республіки ділилося на креолів (910 тис.), негрів і мулатів (520 тис.), іноземців (142 тис. – у переважній більшості іспанців, кілька тисяч китайців і кілька тисяч американців) [3, с.125].

Вищу освіту мали всього 19158 осіб (з них 515 мулатів та негрів). Значна частина населення була неграмотною.

Наприкінці 1900 р. на Кубі було скликано Установчі збори з метою вироблення нової конституції.

Згідно Конституції, прийнятої 21 лютого 1901 р., територія кубинської республіки ділилася на шість провінцій (із заходу на схід: Пінар-дель-Ріо, Гавана, Матансас, Лас-Вільяс, Камагуей, Орієнте). На чолі кожної з провінцій стояв губернатор, який обирався на чотири роки. Крім того в кожній провінції існувала провінційна рада, що складалася з мерів всіх муніципалітетів провінцій. Провінції ділилися на муніципальні округи [4, с.178].

На чолі Кубинської республіки, а саме виконавчої влади, стояли Президент і Віце-президент, які обиралися кожні чотири роки.

Законодавчою владою був наділений Конгрес, який складався з двох палат: Сенату і Палати представників. До Сенату входило двадцять чотири сенатори (по чотири представники від кожної провінції – О.Н.). Депутати Палати представників обиралися на основі пропорційного представництва.

Президент володів великими повноваженнями: затверджував і оголошував ухвалені Конгресом закони; стежив за проведенням їх у життя та дотриманням; скликав при необхідності надзвичайні сесії Конгресу або тільки Сенату; мав право розпустити Конгрес, якщо палати не в змозі прийти між собою до згоди; вносив до Конгресу доповідь про становище республіки і проект річного бюджету; призначав і звільняв міністрів, дипломатичних та консульських представників, призначав членів Верховного Суду [5, с.248].

Також Президент Кубинської республіки був наділений владою призначати всіх посадових осіб республіки, крім тих, яких обирали, а саме: членів Конгресу, губернаторів провінцій, алькальдів або мерів та інших членів муніципальних органів.

Конституція проголошувала свободу віросповідання (церква була відокремлена від держави), зборів, друку, петицій, організацій. Всі громадяни оголошувалися рівними перед законом [6, с.59].

Виборче право надавалося всім особам чоловічої статі, яким виповнився двадцять один рік. Було задекларовано обов'язкову початкову освіту. Не дивлячись на це, освіта на Кубі залишалася надбанням дітей заможних батьків.

Стаття 12 Конституції Куби охороняла приватну власність і надавала свободу розпорядження майном і капіталом. Іспанці, а пізніше американці сприяли збереженню колишньої майнової нерівності, забезпечили перехід політичної влади в руки заможних верств населення.

У порівнянні з іспанським колоніальним режимом і режимом окупації встановлений правопорядок був прогресом, навіть попри ті недоліки, які виникли при розбудові Кубинської республіки.

Отже, виникнення Кубинської республіки пов'язане з боротьбою, що розпочалася ще у 1808 р. кубинців з іспанськими колонізаторами, коли Куба вперше отримала право обирати депутатів в іспанські Кортеси. Жорстокий гніт з боку іспанців, економічний занепад, вплив передових ідей призвели до виникнення революційного руху на Кубі. Кубинська республіка виникла як «тимчасово залежна держава», її власна політика опинилася під контролем США. По суті це була форма державності, близька до протекторату.

Основою державного устрою Кубинської республіки стала Конституція 1901 р., яка, незважаючи на певні недоліки, носила демократичний характер. Попри проголошення конституційних прав та свобод, їх майже повністю були позбавлені селяни та трудящі, які знаходилися в залежності від поміщиків у селі і підприємців у місті. Це стало однією з причин подальшої боротьби кубинського народу за свої права.

Список літератури

1. История государства и права зарубежных стран. В 2 -х ч. / Под общей ред. О. Жидкова. – Ч. 2. – М.: Мысль, 1998. – 470 с.
2. История Латинской Америки. 1918 – 1945 гг. / Отв. ред. Н. Калмыков. – М.: Наука, 1999. – 455 с.
3. История Латинской Америки. 70-е гг. XIX в. – 1918 / Отв. ред. Е. Ларин. – М.: Просвещение, 1993. – 522 с.
4. Ларин Е. Политическая история Кубы XX века. / Е. Ларин. – М.: Высшая школа, 2007. – 182 с.
5. Хрестоматия по новой истории: Второй период. / Сост. П. Остриков. – М.: Просвещение, 1993. – С. 248 – 249.
6. Чиркин В. Конституционное право зарубежных стран / В. Чиркин. – М.: Юрист, 1997. – 568 с.
7. Нитобург Э. Похищение жемчужины. Полтора века экспансионистской политики США на Кубе / Э.Нитобург. – М., 1968. – 232 с.
8. Омельченко О. Всеобщая история государства и права. В 2-х т./ О. Омельченко. – М.: Высшая школа, 1998. – Т.2. – 355 с.